

Warszawa, dnia 10 września 2018 r.

**PAŃSTWOWA
KOMISJA WYBORCZA**

ZPOW-713-2/18

**Informacja w sprawie uprawnień mężów zaufania i obserwatorów społecznych
w wyborach do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw oraz wyborach
wójtów, burmistrzów, prezydentów miast
zarządzonych na dzień 21 października 2018 r.**

I. Mężowie zaufania

Zgodnie z art. 103a § 1 i 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 754, 1000 i 1349) pełnomocnik wyborczy komitetu wyborczego lub osoba przez niego upoważniona może wyznaczyć **po jednym** mężu zaufania **do każdej terytorialnej oraz obwodowej komisji wyborczej**.

Jeżeli komitet wyborczy:

- 1) nie zarejestrował list kandydatów we wszystkich okręgach wyborczych, mężów zaufania może wyznaczyć **jedynie** do obwodowych komisji wyborczych na obszarze okręgu, w którym komitet ten zarejestrował listę kandydatów,
- 2) zarejestrował kandydata na wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, mężów zaufania może wyznaczyć do **wszystkich** obwodowych komisji wyborczych w danej gminie.

Mężowie zaufania danego komitetu wyborczego w danej komisji obwodowej mogą zmieniać się w ciągu prac tej komisji.

Pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona może wyznaczyć jednego męża zaufania przy Państwowej Komisji Wyborczej oraz przy komisarzu wyborczym.

Mężem zaufania może być osoba mająca czynne prawo wyborcze do Sejmu, tj. :

- 1) będąca obywatelem polskim;
- 2) która najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat;
- 3) która nie jest pozbawiona praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu;

- 4) która nie jest pozbawiona praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu;
- 5) która nie jest ubezwłasnowolniona prawomocnym orzeczeniem sądu.

Mężem zaufania nie może być:

- 1) kandydat w wyborach;
- 2) komisarz wyborczy;
- 3) pełnomocnik wyborczy;
- 4) pełnomocnik finansowy;
- 5) urzędnik wyborczy;
- 6) członek komisji wyborczej.

Mężowie zaufania przed przystąpieniem do swoich czynności przedstawiają przewodniczącemu komisji:

- 1) dokument tożsamości;
- 2) zaświadczenie podpisane przez pełnomocnika wyborczego lub upoważnioną przez niego osobę. Jeżeli zaświadczenie wystawiła **osoba upoważniona przez pełnomocnika**, mąż zaufania okazuje również **kserokopię** tego **upoważnienia**.

Zaświadczenie powinno zostać sporządzone według wzoru ustalonego przez Państwową Komisję Wyborczą uchwałą z dnia 30 lipca 2018 r. w sprawie wzoru zaświadczenia dla męża zaufania (M.P. poz. 822). Zaświadczenia mogą różnić się między sobą wyglądem i układem graficznym, ale ich **treść musi odpowiadać wzorowi** ustalonemu przez Państwową Komisję Wyborczą.

Przebywając w lokalu komisji mężowie zaufania zobowiązani są do noszenia w widoczny sposób identyfikatora z imieniem, nazwiskiem, funkcją oraz nazwą komitetu wyborczego, który reprezentują. **Identyfikatory nie mogą zawierać elementów kampanii wyborczej.**

Przewodniczący komisji informuje mężów zaufania o przysługujących im prawach i wskazuje miejsce w lokalu komisji, z którego będą mogli obserwować przebieg czynności wykonywanych przez komisję.

Mężowie zaufania **mają prawo** w szczególności:

- 1) być obecni podczas **wszystkich** czynności komisji wyborczej, do której zostali wyznaczeni;
- 2) być obecni w lokalu wyborczym w czasie przygotowania do głosowania, w trakcie głosowania i podczas ustalania wyników głosowania i sporządzania protokołu;
- 3) zgłaszać przewodniczącym komisji na bieżąco uwagi i zastrzeżenia;
- 4) wносить uwagi do protokołu, z wymienieniem konkretnych zarzutów;
- 5) być obecni przy przewożeniu i przekazywaniu protokołów do właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia;
- 6) być obecni przy sprawdzaniu prawidłowości ustalenia wyników głosowania;
- 7) być obecni przy wprowadzaniu danych do sieci elektronicznego przesyłania danych.

Mężowie zaufania **nie mogą** w szczególności:

- 1) wykonywać żadnych czynności członka komisji;
- 2) pomagać wyborcom w głosowaniu ani udzielać im wyjaśnień;
- 3) liczyć, ani przeglądać kart do głosowania przed rozpoczęciem głosowania, w trakcie głosowania i po jego zakończeniu.

Od podjęcia przez obwodową komisję wyborczą czynności przed rozpoczęciem głosowania **do** rozpoczęcia głosowania **oraz od** zamknięcia lokalu wyborczego **do** podpisania protokołu, czynności obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie i obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie mogą być rejestrowane przez mężów zaufania z wykorzystaniem własnych urządzeń rejestrujących. Należy pamiętać, że przepisy Kodeksu wyborczego przewidują **tylko rejestrację** prac komisji obwodowych (bez transmisji).

Materiały zawierające zarejestrowany przebieg czynności na wniosek męża zaufania, rejestrującego te czynności, mogą zostać zakwalifikowane jako dokumenty z wyborów.

Wykonywanie uprawnień mężów zaufania **nie może**:

- 1) utrudniać pracy komisji;
- 2) zakłócać powagi głosowania;
- 3) naruszać tajności głosowania; mąż zaufania **nie może** wchodzić do pomieszczenia za zasłoną, zapewniającego tajność głosowania, gdy w pomieszczeniu tym znajduje się wyborca, nawet jeśli wyraził on na to zgodę lub poprosił o to męża zaufania.

Przewodniczący komisji może wydawać polecenia o charakterze porządkowym, w przypadku gdy działania mężów zaufania wykraczają poza ich uprawnienia, utrudniają pracę komisji, zakłócają powagę głosowania lub naruszają jego tajność. W przypadku wydania przez przewodniczącego komisji takiego polecenia, fakt ten należy odnotować w protokołach sporządzanych przez komisję.

II. Uprawnienia obserwatorów społecznych

Zgodnie z art. 103c § 1 Kodeksu wyborczego zarejestrowane w Rzeczypospolitej Polskiej stowarzyszenia i fundacje, do których celów statutowych należy troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, mają prawo wyznaczyć **po jednym** obserwatorze społecznym **do każdej terytorialnej oraz obwodowej komisji wyborczych.**

Obserwatorem społecznym może być osoba mająca czynne prawo wyborcze do Sejmu, tj. :

- 1) będąca obywatelem polskim;
- 2) która najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat;
- 3) która nie jest pozbawiona praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu;
- 4) która nie jest pozbawiona praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu;
- 5) która nie jest ubezwłasnowolniona prawomocnym orzeczeniem sądu.

Obserwatorem społecznym nie może być:

- 1) kandydat w wyborach;
- 2) komisarz wyborczy;
- 3) pełnomocnik wyborczy;
- 4) pełnomocnik finansowy;
- 5) urzędnik wyborczy;
- 6) członek komisji wyborczej.

Obserwatorzy społeczni przed przystąpieniem do swoich czynności przedstawiają przewodniczącemu komisji:

- 1) dokument tożsamości;

2) zaświadczenie podpisane przez osobę działającą w imieniu organu uprawnionego do reprezentowania na zewnątrz stowarzyszenia/fundacji, sporządzone według wzoru ustalonego przez Państwową Komisję Wyborczą uchwałą z dnia 30 lipca 2018 r. w sprawie wzoru zaświadczenia dla obserwatora społecznego (M.P. poz. 795).

Zaświadczenia mogą różnić się między sobą wyglądem i układem graficznym, ale ich treść musi odpowiadać wzorowi ustalonemu przez Państwową Komisję Wyborczą.

Obserwatorzy społeczni mają takie same uprawnienia jakie przysługują mężom zaufania, **za wyjątkiem:**

- 1) wnoszenia do protokołu uwag;
- 2) obecności przy przewożeniu i przekazywaniu protokołu do właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia.

Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej

Wojciech Hermeliński